

Bolonya passa el primer examen

El 2008 es van començar a generalitzar els graus i màsters adaptats a l'Espai Europeu d'Educació Superior als Països Catalans, tot i que la implantació definitiva no ha estat fins aquest curs 2010-2011. EL TEMPS mira de fer un primer balanç d'aquest nou model educatiu.

La reforma de l'Espai Europeu d'Educació Superior, més conegut com a *pla de Bolonya*, és el canvi més profund que ha tingut la universitat des que es va crear. Als Països Catalans, aquesta reforma aprovada l'any 1997 no es va començar a aplicar fins el 2008, i el desplegament total no ha arribat fins aquest curs 2010-2011. Aquesta reforma pretén harmonitzar els estudis universitaris a Europa per tal de facilitar la mobilitat estudiantil i laboral. Però, sobretot, comporta un canvi de model i de metodologia. El pla de Bolonya prioritza més el futur professional que no pas l'acumulació de continguts teòrics; per això exigeix més implicació de l'alumne a través de l'avaluació continua i més pràctiques. S'hi tenen en compte competències transversals: aprendre a treballar en equip, parlar en públic o resoldre un problema.

Una formació més supervisada.

Les primeres dades disponibles confirmen l'èxit del canvi de model d'ensenyament, perquè en general a les universitats públiques catalanes el nombre de crèdits aprovats ha augmentat considerablement, una mitjana d'un 3%, per bé que en alguns casos l'augment arriba fins al 10%, com és el cas de la Universitat Politècnica de València o la Universitat Jaume I de Castelló. Aquest augment del nombre de crèdits aprovats s'explica, segons Maria Teresa Anguera, vice-rectora de Política Docent i Científica de la Universitat de Barcelona, sobretot per l'avaluació contínua: "L'alumne genera algun material

de producció pròpia que forma part de l'avaluació. Fins i tot si algun alumne no ho fa bé en un treball, pot rectificar en el següent. En canvi, amb el sistema previ hi havia un examen final i tot depenia d'aquest examen." Pere Quer, vice-rector d'Ordenació Acadèmica de la Universitat de Vic, raona que "en el grau hi entren en joc més metodologies, el seguiment de l'estudiant és més proper i aquest fet explica que els resultats siguin millors".

A més, com diu Juan José Montaña, vice-rector de Docència i Qualitat de la Universitat de les Illes Balears, els índexs d'abandonament —és a dir, el nombre de no presentats— ha disminuït: "El nivell de satisfacció dels alumnes, en general, és molt positiu. Ara amb els títols oficials cal aplicar un sistema de garantia de qualitat: es passen unes

enquestes d'opinió al professorat, als alumnes, etc. Aquestes enquestes de satisfacció dels alumnes posen de manifest que estan satisfets amb el pla formatiu que reben i es queixen una mica del sobre esforç; potser des del seu punt de vista hi ha una percepció de sobrecàrrega de feina." És la cara i la creu de l'opinió dels alumnes. Tot i que admet que cal tenir en compte que, "essent en un procés d'autoregulació, els primers anys és normal que el professorat sigui prudent, no vol excedir-se en el nivell d'exigència a l'alumnat".

Canvi de metodologia. El canvi més important que ha comportat aquesta reforma és la voluntat de millorar el sistema d'ensenyament que fins ara s'impartia a les universitats. Així, a banda de la novetat que implica l'avaluació continuada també hi ha una voluntat de canviar la figura de l'alumne. En aquest sentit, Montaña adverteix que s'intenta fer un canvi metodològic. "Les classes són més interactives, s'hi fa més ús de la teleeducació, en què es facilita material, tot és més pautat, una docència més planificada", sentència.

Per una altra banda, Pere Quer explica que fins ara només es podien comptabilitzar les hores que el professorat impartia o exposava conceptes a classe, però que ara s'hi inclouen noves meto-

Les universitats dels Països Catalans recullen els primers fruits del pla de Bolonya, però no se'n comprovarà l'eficàcia fins que les primeres promocions no entrin al món laboral.

La tardor del 2008, els estudiants universitaris (com els de València, a la fotografia) van protestar contra l'aplicació del pla de Bolonya.

dologies, s'ofereix més riquesa a l'aprenentatge de l'estudiant. Quer admet que aquelles titulacions o assignatures que ja eren molt pràctiques han tingut molt més fàcil l'adaptació metodològica que no pas aquelles que són molt teòriques.

La vice-rectora de Política Docent i Científica de la UB, Teresa Anguera, recorda que els coneixements que s'imparteixen a l'alumne en un grau són menors que els d'una llicenciatura: "Dins d'aquest primer cicle de segur que l'alumne aprova més i li és més fàcil d'adquirir els coneixements. També és cert que se li donen mitjans perquè s'espavili, a través de l'aula virtual, de guies que abans no existien", explica Anguera. Les universitats han estipulat tres menes d'agrupació: grup gran, grup mitjà i grup petit. El grup gran permet de fer classes magistrals, però el grup mitjà és més pensat per a fer debats, seminaris o tallers on hi ha més interacció entre professor i alumne, i el petit ja és per a fer un seguiment a un grup reduït d'alumnes i dur a terme una tutorització. Evidentment, tot això es tradueix en més infraestructures, més espais adaptats a aquesta nova metodologia i més professorat.

Les retallades de la crisi. Quan els partits polítics van acordar que l'estat

espanyol entrava dins d'aquesta reforma, el Consell Superior d'Universitats va acordar que fos amb cost zero. En aquella època de bonança econòmica no semblava un problema i no es va especificar del tot quin procés seguiria la reforma fins a l'aplicació. Tanmateix, l'entrada en vigor del pla ha coincidit amb una situació econòmica cada vegada pitjor. Aleshores la majoria d'universitats del país van tenir certes reserves a l'hora d'implantar aquesta reforma, que implicava un esforç econòmic molt important per tal d'adaptar les infraestructures. Amb el model antic, es feien classes magistrals en aules grans. En canvi, ara, el pla de Bolonya demana grups més reduïts. Per tant, les universitats han hagut de fer reformes per a fer més aules petites i mitjanes. Ara, amb les retallades en educació que ha anunciat el govern, la situació es complica. "Naturalment que això afecta molt. Si es vol fer una bona aplicació del pla Bolonya cal tenir preparada la docència per a abordar l'aprenentatge de l'estudiant des de moltes estratègies alhora. Tot això vol dir recursos, donar una altra dimensió als grups de treball i, en un context de retallades, és fa molt més difícil", diu Pere Quer, vice-rector d'Ordenació Acadèmica de la Universitat de Vic. Josep Eladi Baños,

vice-rector d'Estudiants de la Universitat Pompeu Fabra, considera que les retallades afecten el desplegament del pla de Bolonya, igual que totes les activitats de la universitat, des de l'obertura de les biblioteques fins a les taxes acadèmiques. Tot i que admet que "no es poden fer els canvis a cost zero", sí que creu que "molts dels recursos provenen d'una millor organització de la docència i, per tant, no és tan costós com alguns diuen".

Tres anys després de la posada en funcionament, el nou model d'ensenyament ja dona els primers fruits, i són positius. Tot i que queda per veure si l'augment del nombre de crèdits aprovats respon a una millor formació o a una il·lusió pel canvi de metodologia i d'avaluació. Però, com recorda Baños, "només en veurem els resultats després del desplegament complet, en quatre o cinc anys. Abans, és arriscat de dir-ne res". Perquè aquest model encara ha de provar l'eficiència. Quan les primeres promocions entrin a formar part del món laboral es podrà comprovar si efectivament aquest model afavoreix la integració laboral i impulsa la mobilitat entre els 47 estats que participen d'aquest espai europeu d'educació.

Joan Tomàs